

Tandpine – FORL

Rigtig mange katte har tandpine, som kræver øjeblikkelig behandling for at befri dem for store smerter.

Af Pia Nyrup

Huller i tænderne

Den vigtigste og almindeligste lidelse hos katte – ikke bare i mundhulen, men i det hele taget, er nok Feline Odontoclastic Resorptive Lesions (FORL).

Sygdommen kaldes også defekter i kattens tandhalse eller "neck lesions".

FORL er en meget smertefuld lidelse i tænderne. Det er en tilstand, hvor kattens egne celler begynder at nedbryde kattens tænder. Nedbrydningen af tænderne skyldes en type celler, der kaldes Odontoclastere. Det er celler som normalt "rydder op" og fjerner døde celler fra tandrøddernes overflade. Der kan

altså ske det, at odontoclasterne i stedet for at nøjes med at spise de døde celler, begynder at nedbryde den raske tandrod også. Årsagen til odontoclasternes nedbrydning af tanden kendes ikke.

Man har forsøgt at udbore og plombere de angrebne tænder, ligesom ved en almindelig caries (huller i tænderne), men resultaterne er nedslående. Kun ganske få procent af de behandlede tænder kommer sig. På næsten alle tænderne fortsætter Odontoclasterne med at nedbryde tanden rundt om fyldningen.

Den eneste behandling, der kan kurere katten for denne tandpine er ekstraktion (udtrækning) af de angrebne tænder. Der bør laves en røntgenundersøgelse af tænderne, da det ikke er ønskeligt at efterlade tænder med emaljedefekter, og sådanne med sikkerhed kun kan findes ved hjælp af tandrøntgen. En fuld optagelse af tænderne på en kat kræver 7-8 billeder. Størrelsen på filmen er 2x4cm, og fordelingen ved tandrøntgen er, at det er muligt at placere filmene inde i munden, sådan at hver side af mundens tænder kan tages hver for sig.

Man kan undersøge tandhalsene med et spidst instrument, og såfremt der er defekter, viser katten ubehag og kan ligefrem klapre med tænderne.

Andre tegn på sygdommen kan være, at katten er lidt mere stille, leger mindre, foretrækker dåsemad frem for tørfoder, tempereret mad frem for kold mad, eller at katten har øget spytdannelser/savler.

MEN flertallet af alle angrebne katte viser INGEN kliniske symptomer.

De fleste gange er det helt op til dyrlægens grundighed – mange problemer "fanges" heldigvis, når

katten får sit årlige eftersyn i forbindelse med vaccination.

Sygdommen optræder i fire stadier*

1. Overfladiske emaljedefekter, hvor emaljen ikke er gennembrudt
2. Defekt gennem emaljen og ned i tandbenet, hvilket giver smerte
3. Åbning ind til pulpahulen, hvilket bestemmes med sikkerhed ved hjælp af røntgen. Pulpahulen indeholder tandens blodkar (og nerve), og der er derfor risiko for tandbylder og blodforgiftning.
4. Knækket tandkrone, ofte med tandslimhinden voksende hen over rodstumpen Sygdommens 2. og 3. stadie kræver tandudtrækning. Smerte eller tegn på betændelsestilstand omkring rodstumper i 4. stadie udtrækkes også.

Bakterier i munden kan sprede sig til livsvigtige organer!

Mundhulen hos både dyr og mennesker indeholder mange bakterier. Hvis disse bakterier får lov til at sætte sig fast og formere sig, kan det give problemer for sundhedstilstanden i mundhulen. Den bløde og hvidlige belægning, som kaldes plak og ofte kan ses på tænderne, er en blanding af bakterier, madrester og indholdsstoffer fra spyttet. Belægningen er ret blød og fjernes let ved korrekt tandbørstning. Får plak derimod lov til at blive siddende på tænderne, dannes der tandsten og tandkødsbetændelse. Tandsten er en hård og ru belægning udenpå tanden. Tandkødsbetændelse ses som en rødme af tandkødet. I værste tilfælde kan tandkødet bløde. Får tandsten lov til at sidde længe, dannes parodontose ("løse tænders sygdom"), hvor tandkød og tændernes tilhæftning i knoglen ødelægges. Resultatet er løse og ømme tænder. Parodontose heler ikke igen. Derfor er det vigtigt at forebygge sygdomme i munden frem for at behandle dem. Parodontose kan behandles, hvorved den videre udvikling af sygdommen bremses, men den skade, der er sket i knoglevævet, kan ikke udbedres. Desuden kan de mange bakterier, der findes i munden på et dyr med parodontose, gå over i blodbanen og slå sig ned i andre organer, hvilket kan medføre livstruende sygdomme. Af udsatte organer er hjerteklapper, lunger, lever og nyrer. Herved kan opstå nyre- og leversvigt, dårlig hjertefunktion, kronisk bronkitis og lungebetændelse.

Tandrensning hos dyrlægen

Har din kat fået tandsten, anbefales en tandrensning hos dyrlægen. Her bliver tænderne renses med en ultralydsrenser og efterpoleret, så ny plak vil have svært ved igen at finde fæste på tandoverfladen. Ved en tandrensning vurderes det også, om der er udviklet parodontose. Hvis der er dannet dybe tandkødsломmer, som er et tegn på parodontose, rengøres disse også grundigt. Dyrlægen udfærdiger som regel en journal over kattens tænder, så det fra gang til gang kan vurderes, hvordan kattens mundhule har det. Tandrensning laves typisk kun på dyr, der er i fuld narkose, ikke fordi tandrensningen er

smertefuld, men fordi det er vigtigt at katten ligger fuldstændig stille under behandling og fordi, at lydene fra ultralydstandrenseren kan være ubehagelig for katten.

Derfor bør du sørge for et årligt sundhedseftersyn af din kat, således at disse tilstande kan behandles i tide.

Man tænker meget naturligt, at ude i naturen børster dyrene ikke tænder. Det er en stor fejl. De børster netop tænder. Ikke med en tandbørste, men med den mad, som de spiser. Hud, hår, knogler, fjer og brusk fungerer fint som tandbørste. Problemet er, at vi har taget dyrene ind i vores hjem og taget disse elementer væk fra deres foder.

Tandpleje via foderet!

Det er i dag muligt at forebygge dannelsen af tandsten og tandkødsbetændelse med specialfoder. Denne type foder rens effektivt tænderne for belægninger og masserer tandkødet, således at det bliver holdt rent og sundt. Kontakt din dyrlæge, der altid vejleder i valg af det foder der passer præcis til din kat.

Artiklen er opsummering fra følgende hjemmeside-artikler, foretaget af Pia Nyrup, Elegantia Siamesere, www.siameser.dk

For faglig korrekthed: Dyrlæge Pia Kåber (www.roslevdyreklinik.dk)

<http://www.cfa.org/articles/health/dental.html>

http://www.dentalvet.com/vets/cats/feline_dental_pathology_and_care.htm

http://www.dentalvet.com/patients/cats/could_my_cat_have_a_forl.htm

<http://www.roslevdyreklinik.dk/Pages/vis.asp?id=57>

<http://www.holgerdanske.net/sw2940.asp>

<http://www.korsgadedyreklinik.dk/>

*det kan være svært at se tingene tydeligt på disse billeder – se evt. farvefotos på de angivne hjemmesider. Følgende artikel indgår ikke i opsummeringen, men den har super gode billeder.

<http://www.vet-dent.com/pdfs/FORL.pdf>

FAKTA om FORL

Katten viser ofte kun svage symptomer

- Kun en røntgenundersøgelse er 100% sikker
- Katten er meget hårdt angrebet, før der er synlige tegn på tænderne
- Grundigt tjek ved den årlige sundhedsundersøgelse

Tandsten og parodontose

- Tandpleje via foderet kan forebygge tandsten
- Dårlige tænder og tandkød kan i mange tilfælde ende med alvorlige følgesygdomme i de indre organer

”Jeg er kattens advokat”

– siger Jens Ruhnau, speciallæge i tandbehandling på dyr

Af Lone Lauritzen

Som katteejer gennem mange år er jeg altid lidt skeptisk, når nogen vil sælge mig noget, min kat ikke kan leve foruden. De fleste ved jo, at vi katteejere vil det bedste for vores dyr, og derfor skal der ikke så meget overtalelse til, før man kommer hjem med et eller andet katten ikke kan leve uden. Problemet er bare, at katten ikke altid forstår, hvor vigtigt det er med det dyre foder, det fantastiske klatretårn og pulveret, der fjerner dårligt ånde. Sælgeren sagde ellers, at alle katte var vilde med det, så mine katte må være helt specielle, når de synes, der er rigeligt med legeomuligheder i en papkasse, og at dårlig ånde ikke generer dem det mindste.

Derfor er det med en smule skepsis, jeg møder op til et foredrag om tandpleje og tandbehandling hos katte. Min skepsis bliver ikke mindre af, at foredragsholderen Jens Ruhnau er den eneste dyrlæge her i landet, der er specialuddannet inden for tandpleje og tandbehandling af hunde og katte. Vi befinder os desuden på den første klinik i Norden, der udelukkende beskæftiger sig med tandbehandling. Klinikken, der åbnede i maj i år, ejes af selv samme dyrlæge.

Klinikken - der mangler ikke noget

Vi begynder med en rundvisning på klinikken, der har det nyeste udstyr, der findes på markedet. Selv om jeg godt ved, hvem der i sidste ende skal betale for det fine udstyr, kan jeg ikke lade være med at blive begejstret. Jeg ser jo gerne, at mine katte får den bedste behandling. Specielt begejstret bliver jeg for bedøvelsesudstyret. Det er efter samme princip, som når mennesker bedøves, nemlig ved hjælp af en respirator. Det betyder, at man hele tiden kan overvåge katten på skærmen og måle, om den får lige præcis så meget bedøvelse, den skal have. På den måde vil opvågningen blive meget nemmere for katten, og ikke mindst kan man sikre sig, at den absolut ikke mærker noget under bedøvelsen. Når man har prøvet at sidde med en kat, der var over et døgn om

at komme til sig selv efter en bedøvelse, og som bestemt ikke havde det godt, mens det stod på, sætter man pris på denne form for udstyr.

Ellers ligner udstyret det, som vi kender fra vores egen tandlæge, bortset fra at katten ligger på et bord med indbygget varme, hvilket man jo godt kan blive lidt misundelig på.

En anden ting der fanger min opmærksomhed er, at røntgenbillederne ”fremkaldes” digitalt. Så langt er min tandlæge også kommet med, men jeg husker da de gange, han har stået og stirret på et lille røntgenbillede og været i tvivl om, hvorvidt der var tale om en skygge eller et skjult hul, der burde behandles. Derfor er det en sikkerhed at vide, at der er mulighed for at se tænderne forstørret mange gange, så man er sikker på, der ikke gemmer sig noget, der giver dyret smerter.

Det er i det hele taget meget fine forhold, der er på klinikken. Dog er jeg ikke så glad for at få oplyst, at man tager kattene ind om morgenen og lader dem vente i bure, indtil det bliver deres tur. Uanset at burene er store og rene, og at kattene ikke kan se hinanden, synes jeg, det er lige lang tid nok at vente for de katte, der kommer ind som de sidste.

Som nævnt er der ikke mange kritikpunkter at komme med. Klinikken er stor og pæn og har det nyeste udstyr, men jeg ved jo også, at det skal betales, og jeg er stadig ikke overbevist om, at tandpleje i almindelighed hos katte ikke bare er en smart ide.

Har katte behov for tandlægebesøg?

Næste punkt på programmet er et foredrag om tandpleje. Med min skepsis i behold tager jeg plads i lokalet, der er beregnet til undervisning og foredrag. Vi får en gennemgang af, hvilke tandproblemer der oftest ses hos katte. Jeg vil ikke her komme ind på de enkelte sygdomme, for afledt af et spørgsmål om,

hvorvidt det er muligt at få en kopi af det viste materiale, lover Jens Ruhnau at skrive artikler til KatteMagasinet om de mest udbredte sygdomme, så det vil jeg overlade til ham.

Det er blevet tid til at se billeder af katte, der er blevet behandlet for tandproblemer. Nu er der nogle der – hvis de ikke var det før – er blevet overbevist om, at det måske er en god ide at tænke tandpleje til deres kat. Der kommer i hvert tilfælde spørgsmål om, hvorvidt det er muligt at få foretaget vaccination og øremærkning, når katten alligevel er i narkose. Det er dog ikke muligt, eftersom klinikken slet ikke råder over hverken udstyr eller vacciner, så der skal man konsultere sin egen dyrlæge. Klinikken er altså ikke en erstatning for dyrlægen men et supplement. Når der er lavet tandbehandling, gives der således også tilbagemelding til egen dyrlæge, så denne er orienteret om, hvilken behandling der er foretaget, og kan holde øje med, om der opstår lignende problemer i fremtiden.

Jeg må indrømme, at noget af det tandkød vi ser billeder af, ligner tandkød jeg har set hos mine egne katte, lidt for rødt og lidt for hævet, og jeg ser da frem til, når tiden nærmer sig det årlige tjek hos dyrlægen, for så skal der fjernes tandsten, og så bliver vi den værste dårlige ånde kvit. Sådan har jeg og mine katte levet fint i mange år, så jeg er stadig ikke helt sikker på, at jeg behøver at tage mine katte til tandlæge. Men der er andre, for hvem det kan være en rigtig god ide, hvilket fremgår med al tydelighed af de viste billeder.

Katte får også huller i tænderne

Jeg ved godt, at katte får huller i tænderne. Min tidligere kat måtte have fire tænder trukket ud, fordi der ikke var andet end råddenskab tilbage. Det har undret mig, at hverken jeg eller dyrlægen opdagede det, før tanden var meget grim og klar til at blive trukket ud.

Så falder bomben: Katte får ikke "carieshuller".

Katte får huller, der opstår indefra og langsomt æder roden op, hvorefter tanden falder ud. Jeg kan se, at jeg ikke er den eneste, for hvem det kommer som en overraskelse, og hænderne ryger i vejret. Nu er der mange spørgsmål.

Kan det være derfor, katten har rødt tandkød? Ja.

Kan tandsten skjule, at der er noget galt med en tand? Ja.

Kan dårlig ånde skyldes, at der er problemer, der ikke kan ses? Ja.

Hvis katten har rene tænder, er der vel ikke noget i vejen? Jo, måske. Det er ligesom med mennesker: Vi kan have ondt, men skaden kan kun ses på røntgen.

Hvis der er konstateret en betændelsestilstand, og man ikke kan finde kilden, kunne det så være et tandproblem? Ja.

Endelig er der en, der tør stille det spørgsmål, som mange af os tænker, men ingen har lyst til at stille.

Ville man ikke opdage det, hvis katten har ondt? Nej. Hvis smerten kommer snigende, lægger man ikke mærke til, at katten ændrer adfærd. Jeg er kattens advokat og skal overbevise ejerne om, at katten kan have smerter.

Det fejer min sidste skepsis af bordet. Hvis min dyrlæge, som det er sket før, påpeger, at nogle af mine katte har dårlige tænder, vil jeg fremover lade tandlægen se på katten med jævne mellemrum.

Så jeg er solgt og kan se frem til, at mine katte igen kommer til at koste. Det ved jeg på den anden side godt, og de gode stunder, jeg har med dem, vil jeg gerne betale for. De skal jo have det bedste.